

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Zmiany legislacyjne w zakresie restrukturyzacji gospodarstw rolnych i możliwości dochodzenia roszczeń

DR TADEUSZ BIAŁEK

**Dyrektor Zespołu Prawno – Legislacyjnego
Związku Banków Polskich**

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji

- Akt prawny wydany na podstawie art. 830 kodeksu postępowania cywilnego.
- Rozporządzenie wprowadziło możliwość zaliczenia do przedmiotów niepodlegających egzekucji m.in.: budynków gospodarczych, gruntów rolnych, a ponadto, podstawowych maszyn, narzędzi i urządzeń rolniczych, w ilości niezbędnej do pracy w gospodarstwie, w tym m.in. ciągników rolniczych z maszynami i sprzętem współpracującym.
- Zgodnie z § 6, do postępowań egzekucyjnych wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy tego rozporządzenia.
- Powyższe przekłada się na ryzyko pozbawienia rolników dostępu do finansowania ich działalności z uwagi na brak możliwości przedstawienia wystarczającego zabezpieczenia wierzytelności.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji

- Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości powołany został **Zespół do spraw oceny regulacji prawnych z zakresu ochrony rolników indywidualnych i producentów rolnych**.
- W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Ministerstw: Sprawiedliwości, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Inwestycji i Rozwoju, a także eksperci ze Związku Banków Polskich, Krajowego Związku Banków Spółdzielczych i Krajowej Rady Izb Rolniczych.
- Zespół ma za zadanie dokonać analizy obowiązujących przepisów dotyczących rolników, jako grupy społecznej narażonej na ryzyka związane z prowadzoną działalnością produkcyjną, w kontekście zagrożenia skierowania egzekucji do majątku rolnika i środków produkcji w rolnictwie, a także potrzeby opracowania projektów aktów prawnych zmierzających do poprawy otoczenia prawnego rolników oraz współpracujących z nimi podmiotów finansowych.
- Wstępnie w trakcie prac Zespołu podjęto decyzję o przywróceniu zasady nieretroakcji poprzez planowaną zmianę Rozporządzenia, w świetle której § 6 nie będzie się stosować do stosunków prawnych istniejących w dniu wydania Rozporządzenia.
- Brak uzgodnienia w sprawie aktualnego obowiązywania wyłączeń (kwestia teraźniejszości i na przyszłość).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji

- W toku prac Zespołu, ZBP przedłożył propozycję poprawki legislacyjnej do ustawy - kodeks postępowania cywilnego polegającej na oznaczeniu obecnej treści art. 830 KPC jako ustępu 1 oraz dodania po nim ustępu 2 w brzmieniu:
- ***„2. Przepisów niniejszego artykułu nie stosuje się do egzekucji prowadzonej na wniosek wierzyciela, na rzecz którego ustanowiono hipotekę, zastaw lub zastaw rejestrowy, jeżeli jest ona prowadzona w celu zaspokojenia wierzytelności przysługujących temu wierzycielowi.”***

ewentualnie w następującym brzmieniu:

- *„2. Przepisów niniejszego artykułu nie stosuje się do egzekucji z rzeczy obciążonych hipoteką, zastawem lub zastawem rejestrowym, prowadzonej na wniosek wierzyciela zabezpieczonego tym prawem, jeżeli jest ona prowadzona w celu zaspokojenia wierzytelności przysługujących temu wierzycielowi.”*
- Jednoznaczne przesądzenie, że określone w przepisach wyłączenia spod egzekucji nie mają zastosowania w przypadku dochodzenia należności przez wierzycieli rzeczowych, których wierzytelności zostały zabezpieczone rzeczowo w drodze umownej. W praktyce będą to wierzytelności zabezpieczone hipoteką i zastawem rejestrowym.

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw

- Obowiązujące przepisy ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego wpływają niekorzystnie na obrót nieruchomościami rolnymi.
- W listopadzie 2017 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi rozpoczęło prace nad nowelizacją ustawy.
- Działania Związku Banków Polskich skupiają się na przepisach dotyczących możliwości przeniesienia własności nieruchomości rolnej na wierzyciela hipotecznego, w celu zwolnienia się z zobowiązania wobec tego wierzyciela hipotecznego oraz nabywania gruntów rolnych w toku postępowania egzekucyjnego i upadłościowego.
- Dotychczas w toku procesu legislacyjnego opublikowano 3 wersje projektu nowelizacji, który wciąż jest na etapie rządowych prac legislacyjnych.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw

- Związek Banków Polskich zwracał uwagę na ograniczenia w nabywaniu nieruchomości w odniesieniu do umów zawieranych pomiędzy bankiem-wierzycielem a dłużnikiem w oparciu o art. 453 kodeksu cywilnego, których celem jest przejęcie nieruchomości rolnych (zamiana wierzytelności na składniki majątku dłużnika, w tym przypadku grunty rolne).
- Zgodnie z art. 2a ust. 4 pkt 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, bank jako nabywca musi dać rękojmię należytego prowadzenia działalności rolniczej, co jest sprzeczne z przepisami art. 5 i 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe.
- ZBP zaproponował rozwiązanie wyłączające w opisanych okolicznościach obowiązek uzyskania zgody Dyrektora Generalnego KOWR w ww. trybie ustawy.
- W najnowszym projekcie uwzględniona została postulowana przez ZBP zmiana legislacyjna polegająca na dodaniu w projektowanym art. 2a ust. 3 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego kolejnego punktu – wyłączenia w następującym brzmieniu:
- ***„w wyniku spełnienia przez zbywcę nieruchomości rolnej obciążonej hipoteką, za zgodą podmiotu uprawnionego do wykonywania czynności, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 1876, ze zm.), świadczenia polegającego na przeniesieniu własności tej nieruchomości rolnej na wierzyciela hipotecznego, w celu zwolnienia się z zobowiązania wobec tego wierzyciela hipotecznego, którego wykonanie było zabezpieczone hipoteką na tej nieruchomości rolnej, zgodnie z art. 453 ustawy z dnia 23 kwietnia 1954 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.)”***

Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw

- W związku z podjęciem rządowych prac legislacyjnych dotyczących nowelizacji ustawy, opublikowany w listopadzie 2017 r. projekt, uwzględniał postulowaną od dłuższego czasu przez Związek Banków Polskich zmianę ustawy polegającą na umożliwieniu nabywania gruntów rolnych w **toku postępowania egzekucyjnego i upadłościowego**.
- Powyższe brzmienie zostało podtrzymane także w kolejnym projekcie ustawy z marca 2018 r., jednakże zmiany tej nie uwzględnia trzeci projekt ustawy opublikowany w maju br.
- W związku z powyższym, **Związek Banków Polskich ponownie wskazał, że konieczne jest powrót do przyjętej już w poprzednich projektach ustawy poprawki legislacyjnej dotyczącej art. 1 pkt 4 lit. a tiret drugi projektu** (tj. przepisów zmieniających art. 2a ust. 3 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego):
- **w art. 2a ust. 3 po pkt 9) dodaje się pkt 10) w brzmieniu:**
- **„10) w toku postępowania egzekucyjnego i upadłościowego”.**

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Projekt ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne

- Projekt ustawy ma na celu objęcie restrukturyzacją długów o charakterze pieniężnym powstałych w związku z prowadzeniem działalności rolniczej podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoje Wsi szacuje, że problemy ze spłatą kredytów ma 1690 producentów rolnych na kwotę 158 640 tys. zł.
- Z uwagi na obowiązujące wytyczne dotyczące udzielania pomocy państwa w rolnictwie w latach 2014–2020, projekt został notyfikowany Komisji Europejskiej.
- 11 września 2018 r. odbyło się pierwsze czytanie projektu ustawy na wspólnym posiedzeniu Komisji Finansów Publicznych i Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi; projekt został skierowany do dalszych prac w powołanej tego dnia podkomisji.

Projekt ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne

Restrukturyzacja ma polegać na:

- 1) udzielaniu przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa podmiotowi prowadzącemu gospodarstwo rolne pomocy publicznej w formie:
 - a) **dopłat do oprocentowania kredytu udzielonego przez bank na sfinansowanie spłaty zadłużenia powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej,**
 - b) pożyczki na sfinansowanie spłaty zadłużenia powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej;
- 2) **udzielaniu przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa podmiotowi prowadzącemu gospodarstwo rolne pomocy publicznej w formie gwarancji zabezpieczającej spłatę kredytu restrukturyzacyjnego;**
- 3) przejęciu przez Krajowy Ośrodek długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej w zamian za przeniesienie własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

Projekt ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne

- W odniesieniu do kredytów restrukturyzacyjnych, w projekcie procedowanym w Sejmie znalazły się następujące rozwiązania:
- Agencja udziela dopłat do oprocentowania kredytu restrukturyzacyjnego za pośrednictwem banku na podstawie zawartej z nim umowy.
- Kwota kredytu restrukturyzacyjnego objętego dopłatą do oprocentowania nie może przekroczyć 5 mln zł dla podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne, a okres kredytowania nie może być dłuższy niż 10 lat.
- Oprocentowanie kredytu restrukturyzacyjnego może być zmienne i stanowi sumę stopy referencyjnej WIBOR ustalanej dla pożyczek na rynku międzybankowym udzielanych na okres 3 miesięcy (WIBOR 3M), zaokrąglonej do drugiego miejsca po przecinku, powiększonej o nie więcej niż 3 punkty procentowe.
- Związek Banków Polskich zwracał uwagę na potrzebę utrzymania oprocentowania kredytu restrukturyzacyjnego na poziomie wskazanym w pierwotnym projekcie ustawy, tj. stawki WIBOR 3M powiększonej o 4 punkty procentowe.

Projekt ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne

- W odniesieniu do gwarancji udzielanej przez KOWR, w projekcie znalazły się następujące rozwiązania:
- Gwarancja spłaty kredytu restrukturyzacyjnego jest udzielana przez KOWR bankowi, z którym podmiot prowadzący gospodarstwo rolne zawarł warunkową umowę kredytu restrukturyzacyjnego.
- Warunkiem udzielenia gwarancji jest zawarcie umowy o udzielenie gwarancji z podmiotem prowadzącym gospodarstwo rolne, ustanowienie hipoteki na rzecz KOWR na nieruchomości rolnej, której właścicielem jest podmiot prowadzący gospodarstwo rolne, która będzie stanowić zabezpieczenie na rzecz KWOR, na wypadek jego roszczeń wynikających z tytułu wykonania obowiązków gwaranta, wpisanie tej hipoteki do księgi wieczystej oraz wniesienie prowizji z tytułu gwarancji.
- Roszczenia KOWR mogą być zabezpieczone wyłącznie hipoteką wpisaną w księdze wieczystej na pierwszym miejscu.
- Gwarancja ma być udzielana na okres nie dłuższy niż trzy miesiące od zakończenia okresu kredytowania.
- Związek Banków Polskich zwracał uwagę na:
 - na konieczność rezygnacji z wymogu zabezpieczania roszczeń KOWR hipoteką wpisaną na pierwszym miejscu,
 - potrzebę uwzględnienia poprawki redakcyjnej postanowienia dotyczącego okresu gwarancji, aby jednoznacznie z niego wynikało, że jest ona udzielana na okres kredytowania wydłużony o trzy miesiące.

Projekt ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwo rolne

Problem tworzenia rezerw na kredyty udzielane kredytobiorcom korzystającym z finansowania restrukturyzacyjnego

- Restrukturyzacja kredytów dłużników znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej wiąże się z utratą wartości ekspozycji kredytowej, co powoduje konieczność utworzenia rezerw celowych w pełnej wartości zgodnie z przepisami rozporządzenia z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków;
- środowisko bankowe zwraca uwagę, że w przypadku bankowości spółdzielczej istnieje konieczność wypracowania rozwiązań uwzględniających stosowanie polskich standardów rachunkowości oraz poszukiwanie rozwiązań zapewniających ochronę banków uczestniczących w procesie restrukturyzacji gospodarstw rolnych w zakresie przyjmowanych wcześniej form zabezpieczeń;
- brak uregulowania tych rozwiązań w projekcie ustawy o restrukturyzacji może w sposób istotny wpłynąć na uruchomienie programu restrukturyzacji gospodarstwom rolnych;
- istnieje niebezpieczeństwo pogarszanie się sytuacji gospodarstw rolnych w przypadku przedłużającego się procesu przystąpienia gospodarstwa rolnego do restrukturyzacji, co może skutkować obowiązkiem zwrotu środków publicznych pochodzących z UE uzyskanych w związku prowadzoną działalnością;
- propozycja udziału Banku Gospodarstwa Krajowego jako partnera gwarantującego możliwość wsparcia procesu restrukturyzacji gospodarstw rolnych potwierdziło zainteresowanie Ministerstwo Finansów jak i Komisja Nadzoru Finansowego.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw

- Projekt ustawy został opublikowany w dniu 28 sierpnia 2018 r. na stronie Rządowego Centrum Legislacji.
- W zakresie dotyczącym banków spółdzielczych, w projekcie przewiduje się następujące rozwiązania:
- **Środki przekazywane przez banki spółdzielcze na system IPS mają nie stanowić kosztów uzyskania przychodu, przy jednoczesnym nieuznaniu za przychód podatkowy kwot stanowiących równowartość umorzonych zobowiązań**, jeżeli umorzenie związane będzie z pomocą otrzymywaną przez banki spółdzielcze z funduszu pomocowego (IPS).
- **Zwolnienie podatkowe** środków otrzymanych przez banki spółdzielcze, bank zraszający, jednostkę zarządzającą, będących uczestnikami IPS, pochodzących z funduszu pomocowego w ramach realizacji celów wymienionych w rozumieniu ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, pochodzące z funduszu pomocowego, w tym bezzwrotne wpłaty na fundusz zasobowy, fundusz (kapitał) zapasowy lub fundusz (kapitał) rezerwowy w przypadku, gdy jednostką zarządzającą będzie spółka akcyjna.
- **Uprawnienie do pomniejszenia podstawy opodatkowania o 25% kwoty wniesionej na IPS**, jeżeli w roku podatkowym kapitały własne banku zostaną zasilone wartością kwot odpowiadającym wpłatom na IPS. Banki spółdzielcze, które nabędą prawo do tego odliczenia i które poniosą za ten rok podatkowy stratę albo wielkość osiągniętego dochodu w tym roku podatkowym będzie niższa od kwoty przysługującego odliczenia, będą mogły pomniejszyć podstawę opodatkowania do opodatkowania (do czasu wyczerpania), jednakże przez okres nie dłuższy niż trzy kolejno po sobie następujące lata podatkowe.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw

- Wbrew postulatowi ZBP i sektora bankowego, składki na IPS wpłacane przez banki spółdzielcze i banki zrzeszające **nie zostały uznane jako koszty uzyskania przychodu.**
- Projekt regulacji przewiduje możliwość odliczenia od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym 25% kwoty wniesionych w roku podatkowym wpłat na system ochrony instytucjonalnej w przypadku banków spółdzielczych. **Nie przewidziano jednak takiego zwolnienia dla banków zrzeszających, które również wnoszą opłaty na rzecz IPS.**
- Należy się **doprecyzować, że kwota wniesionych wpłat, o których mowa w projektowanych przepisach, dotyczy łącznej składki,** czyli zarówno na funkcjonowanie IPS, jak i na fundusz pomocowy.
- Projekt nie uwzględnia możliwości przeznaczenia środków z proponowanej ulgi podatkowej jako nakłady inwestycyjne na rozbudowę systemów IT, rozwój sektorowych rozwiązań w zakresie teleinformatyzacji.

ZWIĄZEK
BANKÓW
POLSKICH

Dziękuję za uwagę!